

Драган Мраовић

БОЈСКА КЊИГА

Драган Мраовић
БОЕМСКА КЊИГА

За издавача
Дијана Дерета

Ликовна опрема и техничко уређење
Стеван Огњеновић

Друго *ДЕРЕТИНО* проширено издање

ISBN 978-86-6457-060-2

Тираж 500 примерака

Београд 2016.

Издавач / Штампа / Пласман

ДЕРЕТА доо

Владимира Роловића 94а, 11030 Београд
тел./факс: 011.23.99.077, 23.99.078

www.dereta.rs

БОЕМСКА

На насловној корици:

Винсент Ван Гог, „Тераса кафане у ноћи”, уље на платну, 1888.

Драган Мраовић

КЊИГА

Београд 2016.

МАЈУШНИ ТРАГ

*In taberna
quando sumus
non curamus
quid sit humus*

Ове песме су истинити, доживљени, лирски записи.

Намерно су коване тако да пријају души и да се допадно читаоцима, да их свако разуме, а не морају књижевним критичарима, јер само тако могу да сачувају успомену на сјајну генерацију боема: песника, сликара, музичара, глумаца, певача, новинара, балерина, ноћобдија и других свитаца на духовном небу Скадарлије у раздобљу од 1970. године до данас, ето, четири деценије. Велики део песама и записа настао је у Скадарлији, која више нема негдашњи сјај, јер је време развејало већину ликова из ових стихова. Градове, „монмартре” и „скадарлије” не чине зграде и улице, већ људи. Нема више врела љубави и уметности „Монмартра” у Паризу, као што нема више ни Скадарлије која је имала светски дух у маленој Србији, у време када су је творили људи, а не роботи новог доба. Нема више оне Скадарлије, не само зато што су нестали уметници онога духа, већ зато што у новом времену такви духови не могу више да се отелотворе, јер нема више тла за њихово васкрснуће.

Неки стакленици, неки нови клинци, заузели су такво тло. Ти нови људи имају право да створе свет по својој мери, јер они имају будућност и не замерам им. Нама, којих више нема, него што има, или који смо управо на одласку, нису наудили. Проживели смо своје и то много лепо. А природно је да дођу неки нови људи који ће имати неке своје, другачије погледе на свет. Мора тако, јер ништа што би било вечно, не би нам било толико драгоцено, као када је пролазно. Али, ипак, жао ми је њих, јер ми смо живели и проживели прелеп живот, дубоко духован, са најлепшом музиком, са великим и умним пријатељима, са најбољим женама, које су волеле нас онакве какви јесмо, а не због онога што имамо. Жао ми је нових клинаца, јер њих нико више неће волети због онога што јесу, већ само због онога што имају.

Корени многих песама из ове књиге налазе се и у градовима ван Београда, у кафанама широм Србије и ван Србије. Ништа у овој књизи није измишљено. Све ми се десило.

А једном, када Скадарлија, као средиште српске боемије, и друга места где су настајале ове песме обуку ново свечано рухо, нека од нас остану бар ови стихови и записи којих не би било да није било Радомира Шоботе - Шолета, скадарлијског добошара, Амброзија Амбре Марошевића, Бранислава Бранчила Петровића, Милисава Крсмановића - Крце, Александра Секулића, Милосава Кнежевића - Кнеза, Душана Тешића - Мечке, Адама Пуслојића, Милана Ненадића, Предрага Богдановића - Ција, Рајка Петрова Нога, Јаше Гробарова, Саве Јокића, Ивана Растегорца, Вује Вујовића, Славољуба Прокића, Слободана Стојадиновића - Чудеа, Љубивоја Ршумовића, Зорана Костића, Предрага Баје Луковића, Зорана Вучића, Вица Дардића, Атифа Џафића, Бранислава Вељковића, Радомира Андрића, Десанке Максимовић, Драгомира Брајковића, Србе Игњатовића, Братислава Милановића, Небојше Јеврића, Љубивоја Тадића, Миљенка Жуборског, Ратка Милошевића, „Боема”, Туте музичара и хроничара Скадарлије, „Тамбурице 5”, балерина из Народног позоришта, Шесте станице милиције из Мајке Јевросиме и...

...И многих других. који су оставили траг у душама оних којима је духовна светлост храна. Зато рекох себи: треба да о томе и ти оставиш

неки, макар мајушни траг.

Нека ова књига буде тај мајушни траг у коме ће заискрити скадарлијски бардови којих више нема и они којих ускоро неће више бити, као ни писца ових редова. Нека у њој остане мајушни траг о времену умних боема какве, не умет то боље рећи од Александра Секулића, „мајка више не рађа”, јер ново доба је електронско, рационално, ужурбано. У њему нема више места за нежну руку, за срце и душу, за песму и вино, за виолину, за дуго посматрање далеке звезде, за поглед и нежни додир вољене, после чега сањаш отворених очију, целу ноћ...

Живело се спорије, сиротије и задовољније.

Убудуће ће се живети брже, богатије и незадовољније.

Осмех вољене ће бити бодован и чипован. О далеким звездама се неће више сањати, већ ће се на њих летети да се, и тамо, нешто ућари. А тамо где су корист и ћар, нема љубави ни за увар.

Али, свеједно, Мраве, битно је да останеш занесен, да сањаш до задњег трена. Треба да оставиш макар мајушни траг по коме ће те се неко некада и негде, можда, нежно сетити. Нада у тај мајушни траг помаже да се не полуди, због страха од смрти, иако песнике не треба да брине страх од смрти, већ да стварајући дело не преваре. И да не превере.

Будући мрак је ту да нас опомене да смо несрећни само ако смо ненасити, ако тражимо више него што умемо, него што можемо и знамо, ако тражимо превише. И када не схватамо колико смо мајушни. Бранчило је то изумовао:

*О судбо љута,
како смо мали
испод Мечног пута!*

Једном, када будемо били трун у сјајном праху Мечног пута, нека нас се сећају по мајушном трагу, бар још који трен, пре но што и у сећању не остане више ни наша сен.

Ради тог трена ова књига има обавезу да буде лепа и разумљива поезија.

Ова књига има обавезе према читаоцима, а не према књижевној критици. Јер, поезија је дах срца и душе.

Ова поезија треба да смирује и одмара, да буди чежњу и снове, без похоте.

Да нека нежна душа нађе у некој њеној рими делић који личи на њу.

А у њему проживи неки свој, макар мајушни, трен.

Аутор

*Писање завршено јануара 2016. године,
у једно рано јутро, уз расол, перо и песму „Тамбурице 5”,
на четрдесету годишњицу моје прве објављене песме.*

НОТНЕ МІСЛИ

БЕОГРАД СПАВА

Поноћ.
Београд.
Ноћ црни.
Бројим пеге
на срни.

Поноћ.
Дунав из сна зрачи.
Копним.
Калемегдан Саву свлачи.
Време за скитнице.
Патролна кола ноћ прате.
Из Скадарске улице
речи никако да се врате.
Београд спава.
Поноћ прошла.
Са собом нешто булазним.
Несаница је у походе дошла
улицама празним.

Небо док малаксава
у ваздуху сву ноћ зидам.
Поноћ прошла.
Сањај граде.
Капу ти скидам.

1976.

СКАДАРЛИЈСКА НОЋ

Пили као последњи пијанци.
Љубили као проститутке.
Умирали у нама растанци.
Губили као коцоши - ћутке.

Падале завесе у позоришту.
Падали и ми пред публиком.
На том калдрмисаном оставишту,
сударали се са сопственим ликом.

Ти пала си у кошмар и шаш.
Пробудила криком нас пијанце.
Немир си унела у сан наш,
на речи ставила катанце.

Ти питала чему јеси?
Са нама шта то сниш?
Питала шта си и где си?
Зашто са нама спиш?

1984.

„ДВА ЈЕЛЕНА”

Стихом кидам на души окове.
Реч тоне у устима дављеника.
Сврсташе ме у одметнике и лопове.
А шта може песник против чиновника?

У реч лажну сам урамљен
и већ ми праве невидљиву слику.
Остављам, од свих давно остављен,
и ја себе за неку бољу прилику.

Ноћ млитава упорно ме лоче.
Време капље досадно и споро.
Келнери у „Два Јелена” још точе.
Проклета да си што не стижеш, зоро!

1978.

БРОЗОВА СЛИКА

После књижевне вечери у „Ђуриној кући”, свратисмо на шољицу разговора у „Два Јелена”. За столом, у првој сали, нађосмо се, ондашњи најмлађи академик САНУ, Димитрије Богдановић, и ја, са супругама, Милосав Кнежевић Кнез, песник и новинар радио Београда и Милисав Крсмановић Крца, уредник и свеопштујући ум у „Песничким новинама”. Сви трезни. Чак и Крца, неким чудом. Бијаше још рано за скадарлијске госте, тек око осам увече, па није било никога у сали до друштванца за једним столом, за којим сеђаше наш пријатељ и песник Вукоман Бошковић.

Келнер нас обилази и не прилази, иако је сала празна, јер је у завади са Крцом, али ми тога часа то не знамо. Онда Крца узвикну:

– Пре би овде дошла полиција да викнем: „уа Тито!”, него овај конобар.

Не прође више од пет минута и ето патроле милиције из чувене полицијске станице у улици Мајке Јевросиме, специјализоване за хапшење песника, јер су они правили проблеме ондашњем режиму, углавном, у „кругу двојке” у коме је ова станица имала надлежност, да ухапси Крцу. Патрола плава одведе Крцу да спава.

Бејах љут због тога и одох до гардеробера, бившег робијаша, да му све по списку, што оцинкари Крцу. Извињавам се том гардероберу, што нисам разумео да бити бивши робијаш не значи и бити доушник. Није оцинкарио Крцу, нити позвао полицију. Али, он ми даде миг да је то био неко за Бошковићевим столом, неки гастарбајтер, неки Бошковићев рођак, који је обожавао Броза, па се осетио увређен Крциним узвиком. Свако има право на своје заблуде. Проблем је што се ово десило 1981. године када је био на снази закон о очувању „лика и дјела” друга Тита, па је аутоматски следовало три године робије за вербални напад на Броза.

Пошто Крца није ни вређао Јошку, но га је само употребио тамо где доушницима шкрипи у ушима, ја устанем и извичем се на онога цинкароша из Немачке. Боље да и не објашњавам који сам речник користио.

После пет минута, ето ти опет оне исте патроле. Да напишу пријаву против мене. Не рекоше уопште на основу чега ми се обраћају и да ли ме за што оптужују. Тако бијаше у време Броза. А када милиционер затражи име моје мајке рекох му да му у личној карти стоји име оца, а да моја мајка није за свачија уста. Упита ме коју школску спрему имам, а ја рекох ВСС, онда он запита а што ти је то, а ја њему да он то не може да разуме, јер он то нема. Онда он мени набади лисице на руке и право у Мајке Јевросиме. О томе догађају је писао, на свој начин, и Милисав Крсмановић Крца у свом „Боемском ћошету” и у неким потоњим књигама.

На суђењу оптужба голема: увреда „лика и дјела” Јосипа Броза Тита и да смо разбили његову слику у „Два Јелена”. Ако се оптужба докаже следе три године робије Крци, а и нама „помагачима” у блаћењу „највећег сина наших народа и народности” подебеле казне. Срећом „судија за окршаје”, што би рекао Амбро Хрбин, би паметан, а и храбар, чувени и сјајни судија за прекршаје оног доба, Поповски.

Сведоче најмлађи члан Српске академије наука др. Димитрије Богдановић, писац чувене „Књиге о Косову”, Милосав Кнежевић Кнез, шеф „Два јелена” и ја као сведоци одбране у случају „држава против Крце”. Академик Богдановић исправља судију и каже да он није Димитрије Богдановић, према полицијској пријави, но најмлађи члан Српске академије наука, проф. др. Димитрије Богдановић, и да то што пише у пријави нема везе са истином, а да му је испод части да коментарише наводе милицијске патроле. Потом сведочи шеф „Два Јелена” и каже да нисмо могли разбити Титову слику, јер никада у историји те кафане нигде није било Брозове слике, па чак ни у службеним просторијама шефа. Нисмо имали шта да разбијамо осим чаша, а, на његово велико чуђење, ни чашу нисмо разбили. Сведочим ја, исправљајући полицијску пријаву да је група уличара и алкохоличара вређала Маршала, јер ја сам шеф Службе за информисање *Заставеимпекс*, главни и одговорни уредник фабричког листа који је проглашен за најбоље уређене фабричке новине поводом Брозове смрти, угледни члан Партије, да имам и слику са Брозом, у „монографији” о Брозу, са пута по северноисточној Србији,

додуше када сам имао једанаест година и предавао цвеће Јованки, а после смо јели колаче из Плавог воза (таквих колача у Кучеву није било). Рекох судији, пазите, Тито и ја – то није мало, а да је Крца викнуо „уа Тито”, ја бих му лично пресудио, пошто су ми усташе поклале све живо, у очевини, на Кордуну. Сведочи Кнез и каже да је он угледни новинар Радио Београда, а не уличар, и да би задавио Крцу да је викао „уа Тито”, јер су му четници, на Радан планини, све живо поклали.

Судија Поповски је осмислио случај као кафански неред, као прекршај, па одређујући неку новчану казну Крци, а мени јавну опомену, рече: „Сада је око пола један. Ја радим до три. Ако опет направите неко срање, покушајте да вас приведу мени пре три, јер не знам како ћете се провести, после три, код мог колеге!”

Чим изађосмо из „29. новембра”, централе градске полиције, Крца осу паљбу на мене и Кнеза:

- Ви ли сте ми другари!? Ти би ми Мраве лично пресудио, а Кнез би ме и задавио. Гори сте и од оног доушника и од милиције. Зато, сада да плаћате пиће до јутра!

И би до јутра.

С лева на десно: Срба, Вицо, Раде, аутор, Љубивоје, Крца, Ђурина кућа 1994.

?

Преравам лаганим ходом старо двориште.
 Пажљиво бројим кораке од угла до угла.
 Свега је довољно када се ништа не иште.
 Лепота може да се сања и у сенци ругла.

Преко ограде од звезда нећу прелепршати.
 Све сазнање је стало у ово двориште.
 Себе самог умет исто тако добро варати.
 И овуда се једнако стиже на губилиште.

Мени ништа, баш ништа и нимало не значи,
 што кажу да је свет од њега много већи.
 Свеједно ће једном све да ми се смрачи,
 свеједно ми је у које ћу двориште лећи.

1976.

Са својим студентима из Барија у кафани ? - пролеће, 2009.

ПИЛИ У „ИМА ДАНА”

Немали ништа, немали стана,
па пили у „Има дана”.

Ту певали песме старе
без пребијене паре.

Келнери били грозни,
мрзовољни и нервозни.

Дош’о им политичар, важан гост,
смета песник, пијан и прост.

Избацили га на снег и вејавицу,
плънули песника и његову песмицу.

ИВАН, КРЦА И

Иван Стамболић, велика партијска зверка у оно време, позове за сто Милисава Крсмановића Крцу, у *Има дана*. Вечерају партијски функционери, па би да се замасте и римама. Али, Крца, како га је Бог дао, поче и да претерује за столом, па рече Ивану: „Лако је теби да ждереш и пијеш на народни рачун”. И безбедњаци одведоше Крцу. Да скратимо: пресудише Крци 600.000 динара кауције да изађе из ћорке. Биле су то велике паре, веће од моје плате. Ја дадох Амбри, скупљачу прилога за Крцино искупљење, 50.000, а највише даде академик Димитрије Богдановић.

Пустише Крцу.

Он право из ћорке на Студентски трг, у ондашњу централу комуниста Београда, код Ивана, који је тада био градски шеф Партије. Прими га Иван. Пита га шта хоће?

- Да ми вратиш паре, што ми дугујеш.
- Какве паре? – чуди се Иван.

Крца му показа признаницу да је платио 600.000 динара због седељке с њим. Иван Стамболић, по Крциним речима аутору ове књиге, даде Крци те паре на руке.

Похвали се Крца мени да му је Иван дао паре. Кажем му да је онда у реду да ми врати моју лову коју сам дао за његову кауцију. Насмеја се и оде. Испадосмо наивни Иван Стамболић и ја.

Ја се нисам наљутио, јер нисам ни питао Крцу за моје паре озбиљно, знајући да је увек без пара. Али, Иван Стамболић је учинио нешто што никада не би учинили неки ондашњи партијски и политички функционери, а тешко и данашњи:

Испоштовао је песника.

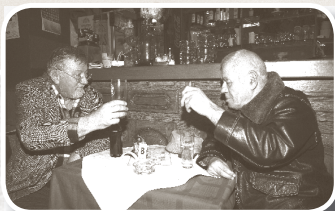
ЈАША ГРОБАРОВ СЕ ОПЕТ ПРОПИО

У историјској, за српску културу, кафани „Зора”, коју су неумни претворили у коцкарницу „на путу у Европу”, око пола десет пре подне, у време моје чиновничке паузе, ето ти Јаше Гробарова за наш сто. Кажем келнеру да му донесе неко пиће, вотку или вињак, његов најчешћи избор. Јаша одбије алкохол, тражи сок, јер је, како рече, престао да пије баш од тог јутра. Честитам му на сјајној одлуци, а он храбро испи сок и оде.

Ето нас, после посла, око четири поподне опет у „Зори”. Ето и Јаше. Кажем келнеру да му донесе неки сок. Јаша неће сок. Хоће вотку.

- Јашо, па зар ниси јутрос оставио пиће?

- Мраве, ето, и ја се пропих! – узврати Јаша.

ISBN 978-86-6457-060-2

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-1

МРАОВИЋ, Драган, 1947–

Боемска књига / Драган Мраовић ; [аутори цртежа, портрета,
карикура и графика у овој књизи су Лидија Тарановић ... [и др.]].
– 2. Деретино проширено изд. – Београд : Дерета, 2016 (Београд :
Дерета). – 195 стр. : илустр. ; 21 cm

Ауторове слике. – Тираж 500. – Стр. 184-185: Уместо поговора /
Милисав Крсмановић. – Биографска белешка о писцу: стр. 186-189.

ISBN 978-86-6457-060-2

COBISS.SR-ID 222266892